

III.C.01.02. DE BURGEMEESTERS

De bestuurlijke macht in het dorp was toevertrouwd aan burgemeesters, gewoonlijk twee of meer, aangeduid voor één jaar door de algemene vergadering der ingezetenen. Dit waren degenen die enig goed bezaten, 't zij in eigendom, 't zij in erf- pacht.

Om tot burgemeester te kunnen verkozen worden moest men ook aan enkele voorwaarden voldoen. Een allereerste eis was katholiek zijn en zijn geloof volledig beleven d.w.z. wekelijks de mis bijwonen en jaarlijks omstreeks Pasen te communie gaan. Verder moest men van een goed zedelijk gedrag zijn. Ook de bekwaamheid speelde een rol, maar analfabetisme vormde blijkbaar geen beletsel.

De burgemeesters hadden de last van het financieel beleid van de gemeente en moesten bij hun uittreden de rekeningen aan de goedkeuring der algemene vergadering van de dorpingen voorleggen en het inkassa zijnde geld aan hun gekozen opvolgers voortellen.

Op de vooravond van de verkiezing had een eucharistieviering plaats. De luitenant-drossaert ofwel de schout was telkens aanwezig op die volksvergadering, gewoonlijk in september, en schreef het verslag ervan. Op het Kapelhof, vroeger een begraafplaats, legden naar oud gebruik de dorpsmeesters verantwoording af ten overstaan van de daar vergaderde gemeente (1).

In 1338 werden twee burgemeesters gekozen te Brustem, één voor elke helft van de heerlijkheid. In ruil voor de eer, die aan hun functie vastzat, moesten zij de zware lasten die de gemeentezorg met zich bracht voor goed nemen, veelal tot schade van hun eigen erf. Rechten hadden zij bijna niet, verplichtingen meer dan hun lief was. Zij hadden o.m. de taak de belastingen te laten vaststellen op grondbezit en vee en deze op de gepaste tijd te innen, wat heelwat kwaad bloed zette bij de dorpingen.

De burgemeester, die een soort gemeenteontvanger was, werd ook "*schatheffer*" genoemd omdat de grondbelasting "*schat*" werd geheten. Andere benamingen waren: "*voorganger, gedeputeerde, gezworene en dorpsmeester*". De ingezetenen stelden ook de twee aftredende dorpsmeesters of "*alden, gewesenen, affgegangenen*" aan om de grondbelasting te innen. Tevens werden er schattingsheffers en -zeters aangeduid, die hun eed voor schout en schepenen moesten afleggen.

Aan pasgehuwden werd grond- en veebelasting kwijtgescholden. Bij het afsterven van een stuk vee, bij brand, bij welke tegenslag ook, kon de burgemeester ontslaan van impost (accijnsen) en zelfs de schade geheel of ten dele vergoeden.

De inkomsten van de gemeente waren: grondbelasting, verkoop of verhuur van grond of hout, impost op de drank. Bij de uitgaven noteerden we: oorlogslasten, onderhoudsgeld voor schoolmeester, kapelaan, vroedvrouw, gemeentedienaar en veldwachter, rente en afbetalingen van geleend geld, verplaatsingskosten, teerkosten,

gemeentewerken, materiaal als papier, registers, kalenders, kaarsen, plakaten, ijzer, hout, proceskosten, juridische adviezen, uitgaven voor school, kerkklok en brooduitdelingen.

Uit een document van 1481 bleek dat Sint-Truiden heel wat te zeggen had in het bestuur van de vrijheid Brustem. Een zekere Willem Sniijders uit Brustem deed op 13 sept. 1481 zijn beklag over de wijze waarop de stad Sint-Truiden optrad. De meiers van de stad hadden volgens Sniijders niet het recht om in het dorp over juridische aangelegenheden te beslissen (02). Hiermee bedoelde hij waarschijnlijk dat deze taak nog steeds aan de lokale schepenbank was voorbehouden. De zaak werd voorgelegd aan de bisschop die de betrokken partijen doorwees naar het College der XXII (03). Deze instantie achtte zich echter onbevoegd om een uitspraak te doen omdat het ging over een kwestie die duidelijk verband hield met de bepalingen van Fexhe. Het zou ook kunnen zijn dat er verzet was om de zaak over te laten aan de XXII, waarin precies de steden het sterkst in aantal waren en Sint-Truiden vermoedelijk het pleit zou gewonnen hebben. Het College bestond namelijk uit 4 kanunniken, 4 edellieden en 14 vertegenwoordigers van de steden (04).

De uiteindelijke beslissing, die ons niet bekend is, lag bij de vertegenwoordigers van de drie standen.

- 01.-Het Oude Land van Loon, jrg.30, 1975, bijlage III, 9, blz.484.
- 02.-F.Straven.-"Inventaire analytique et chronologique des archives de la Ville de Saint-Trond", deel 2, St-Truiden, 1886, blz.95.
- 03.-Het College der XXII werd in 1343 ingesteld om allerhande misbruiken te bestrijden en te waken over de bepalingen van de vrede van Fexhe uit 1316.
Het was een soort statengeneraal met vertegenwoordigers van de drie standen: adel, geestelijkheid en burgerij of steden.
- 04.-Frank Decat.-"Brustem in de Middeleeuwen", blz.17.